

POSUDEK NA RIGORÓZNÍ PRÁCI

Název práce: Syřané v Čechách a jejich reflexe Sýrie včetně aktuálního vývoje

Autorka práce: Mgr. Hana Šimonová

Autor posudku: doc. PhDr. Marek Jakoubek, Ph.D. et Ph.D.

Autorka práce si pro svou práci zvolila velice aktuální téma, byť lze mít i za to, že ona aktualita tématu postupem času narůstala v závislosti na dění (nejen) v Sýrii takřkajíc bez přičinění autorky. Bohužel, jedná se o jedno z mála pozitiv předložené rigorózní práce, která jinak trpí řadou závažných potíží.

Jedním z klíčových problémů práce je skutečnost, že vlastně není jasné, o kom že práce je. Formálně vzato je práce o „Syřanech v Čechách“, takové vymezení ovšem více otázek vyvolává, než zodpovídá. Zaprvé – autorka uvádí, že Syřanů a Syřanek je v České republice „okolo 500 – 700“ (str. 7), počet jejich stálých respondentů bylo ale jen 19, dalších 12 bylo „dočasných“ (str. 8) a 23 (jiných? dalších?) patřilo ke skupině „která přišla do České republiky od roku 1990 do roku 2012“ (str. 8). Jaký je vztah oněch devatenácti, resp. dvanácti, resp. třiatvaceti k oněm několika dalším stovkám „Syřanů“ není jasné. Tvoří snad dotyční vzhledem k ostatním pěti, resp. sedmi stům dalším „Syřanů v Čechách“ v nějakém smyslu reprezentativní vzorek? Ano-li, tak v jakém? A kdo a proč ho sestavil? Zmatek zvyšuje i zcela nejasný vztah „Čech“ (a Syřanů zde žijících) a „České republiky“ (a Syřanů zde žijících), který není v práci nijak tematizován. *Á propos* – český a anglický název práce si neodpovídají.

Autorka navíc „Syřany“ v Čechách (nebo České republice? – kde vlastně?) traktuje jako entitu nejrozmanitějšího vymezení. Nejčastěji o nich hovoří jako o „skupině“ (*passim*), zároveň ale uvádí, že oněch již výše zmíněných 23 Syřanů tvoří rovněž zvláštní „skupinu“ (skupinu, „která přišla do České republiky od roku 1990 do roku 2012“ /str. 8/), přičemž ještě další „skupinu“ Syřanů představují „Syřané, kteří ve zvýšené míře začínají přicházet do České republiky od podzimu roku 2014 do současnosti“ (str. 8). Posledně uvedená skupina se přitom „zásadně liší od Syřanů, které [autorka] zkoumala posledních 10 let“ (str. 10). Jde tedy o skupinu jednu, dvě nebo o skupiny tři? A je vůbec termín „skupina“ příhodný? Nebylo by lepší „Syřany v Čechách (nebo České republice?)“ charakterizovat spíše jako *kategorii*?

Terminologické nejasnosti se ovšem dále ještě násobí – na jiných místech práce totiž autorka Syřany v Čechách označuje jako „etnikum“ (např. str. 7, 74, 89), ještě jindy jako „komunitu“ (např. str. 10), případně jako „minoritu“ (opět str. 7). Zároveň je z jejího výkladu zřejmé, že ať už jsou Syřané v Čechách skupina, komunita, minorita nebo etnikum, rozhodně se jedná o entitu značně heterogenní – její součástí jsou totiž i Kurdové (str. 67, 77, 80); z jiné strany ji pak tvoří muslimové a pravoslavní křesťané (str. 81). Jak přitom uvádí i samotná autorka – vztahy mezi Kurdy a Araby, jakož i mezi křesťany a muslimy jsou (nejen) v rámci kategorie „Syřané“ značně napjaté a jejich příslušníci na sebe výrazně nevraží. Zároveň – jak už víme – „zásadně se liší“ i „skupiny“ Syřanů s ohledem na dobu, kdy na území Čech (nebo České republiky?) přišli (viz výše); velké rozdíly nadto panují i mezi jednotlivými generacemi (str. 77). A vezmeme-li v potaz, že „skupina [Syřanů] přicházející od roku 2015 nemá se Syřany usazenými zde [tj. v Čechách, příp. v ČR] v minulých letech 50 let *vůbec nic společného*.“ (str. 70), je skutečně otázkou, co že to ony „Syřany v Čechách“ vlastně spojuje a je-li možné o „nich“ vypovídat jako o tak či onak jednotném subjektu. Úhrnem: když autorka píše, že cílem její práce je „přiblížit jejich postavení z jejich vlastního pohledu“ (str. 10; kurziva dodána), čtenář prostě netuší, o kom, že je řeč, ani o čí pohled že jde, resp. jít má.

Podobné nejasnosti jako v případě vymezení předmětu zájmu panují i v oblasti užívané metodologie. Autorka zmiňuje opět celou řadu termínů; z užitých metod, resp. výzkumných postupů uvádí „terénní výzkum“ (str. 3), resp. „kvalitativní dlouhodobý terénní výzkum“ (str. 9) – ten přitom označuje jako „hlavní metodu“ (str. 3), jíž bylo užito „v plné míře“ (str. 9), dále pak „řízený rozhovor“ (str. 7), „zúčastněné pozorování“ (tamtéž), „biografickou metodu“ (tamtéž), „testování předem stanovených hypotéz“ (tamtéž), „přímé pozorování“ (str. 9), „dotazníky“ (tamtéž), „otevřený rozhovor“ (str. 9), „rozhovorové karty“ (str. 10). Uvedené postupy lze seřadit od rigoróznějších, resp. „tvrdších“ (dotazníky) až k těm řekněme hermeneutičtějším, resp. „měkčím“ (otevřený rozhovor, přímé pozorování); každopádně se ale jedná o (výzkumné) *metody*, tedy o tak či onak zajištěné způsoby, jak se z určité sumy poznatků získávají závěry – které se pak *inter alia* metodu od metody liší (srov. např. biografickou metodu a testování předem stanovených hypotéz). Autorka nám ovšem – kromě jejich vyjmenování – k jí užívaným „metodám“ prakticky už nic dalšího neřekne, předně se nedozvíme nic o tom, k čemu aplikací těchto metod dospěla. V případě některých udávaných metod (zúčastněné pozorování, kvalitativní dlouhodobý terénní výzkum) je otázkou, rozumí-li autorka dobře jejich podstatě – pokud ano, tak čtenářům dluží odpověď přinejmenším na otázky kde a co dlouhodobě kvalitativně zkoumala a kde a co zúčastněně pozorovala. Zároveň se zdá, že si autorka dostatečně neuvědomuje rozdíl mezi metodami

zdroj, rigorózní práce je „*odborná* práce, jejíž obhajoba je součástí rigorózní zkoušky“¹. Předložená práce ovšem nemá charakter práce odborné (viz výše), jako práci rigorózní ji tedy nemohu doporučit k obhajobě.

doc. PhDr. Marek Jakoubek, Ph.D. et Ph.D.

¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Rigor%C3%B3zn%C3%AD_pr%C3%A1ce (kurziva dodána).